

การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2520-2546

ว่าที่เรีอตรีเอกวิทย์ มณีธร

ศูนย์วิทยุโทรพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6430-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SPORTS POLICY FORMULATION IN THAILAND BETWEEN B. E. 2520-2546

Acting Sub Lt.Ekkawit Maneethorn

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Doctor of Philosophy in Political Science

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 947-17-6430-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ.2520-2546

โดย ว่าที่เรือตรีเอกวิทย์ มณีธร

สาขาวิชา รัฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ เสงี่ยมพงษ์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

.....*ดร.อมรา พงศาพิชญ์*.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์*.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์)

.....*ดร.พิษณุ เสงี่ยมพงษ์*.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ เสงี่ยมพงษ์)

.....*ดร.ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร)

.....*ดร.ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ)

.....*ดร.พิพัฒน์ ไทยอารี*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์พิพัฒน์ ไทยอารี)

.....*ดร.แก้วคำ ไกรสรพงษ์*.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.แก้วคำ ไกรสรพงษ์)

ว่าที่เรือดรีเอกวิทย์ มณีธร : การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย
ระหว่าง พ.ศ. 2520 – 2546 (SPORTS POLICY FORMULATION IN THAILAND
BETWEEN B.E. 2520 – 2546) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.พิชญ์ เสถียรพงษ์, 360
หน้า. ISBN 974-17-6430-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย
สาธารณะด้านการกีฬา 2) ศึกษาถึงบริบท กระบวนการ และผู้กำหนดนโยบายสาธารณะด้าน
การกีฬาในประเทศไทย 3) ศึกษาถึงความเกี่ยวข้องระหว่างการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการ
กีฬาในประเทศไทยกับการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติอีกด้วย รวมทั้งมีการตั้งสมมติฐานของ
การศึกษาวิจัยข้อที่ 1 ว่าการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย ในช่วงก่อนที่
มี แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นนโยบายที่ถูกกำหนดในลักษณะตัวแบบชนชั้นนำ
(Elite Model) ในขณะที่การกำหนดนโยบายด้านการกีฬาในประเทศไทยตั้งแต่ที่มีแผนพัฒนาการ
กีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา เป็นนโยบายที่ถูกกำหนดในลักษณะตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป
(Incremental Model) และตัวแบบกลุ่ม (Group Model) ส่วนสมมติฐานของการศึกษาวิจัยข้อที่ 2 ตั้งไว้
ว่าการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับความ
ประสงค์ให้กีฬามีส่วนช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ โดยที่ในช่วงเวลาก่อนที่มีแผนพัฒนาการกีฬา
แห่งชาติฉบับที่ 1 มีความประสงค์ให้กีฬาช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านอธิปไตยของประเทศเป็น
หลัก ในขณะที่ช่วงเวลาตั้งแต่ที่มีแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมามีความประสงค์ให้
กีฬาช่วยเสริมสร้างความมั่นคงด้านสังคมเป็นหลัก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทยนั้น
เป็นไปในลักษณะของตัวแบบชนชั้นนำ และตัวแบบค่อยเป็นค่อยไปทั้งในช่วงเวลาก่อนที่จะมีแผน
พัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 และช่วงเวลาตั้งแต่ที่มีแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 แล้ว โดย
ในช่วงเวลาตั้งแต่ที่มีแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 แล้วนั้นแม้ว่าจะมีลักษณะของการ
กำหนดนโยบายเป็นตัวแบบชนชั้นนำก็ตาม แต่ว่าบุคคลจากภาคที่ไม่ใช่รัฐกลับมีบทบาทและมีส่วน
ร่วมในการกำหนดนโยบายมากยิ่งขึ้น รวมทั้งพบว่า การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาใน
ประเทศไทยมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับความประสงค์ ที่จะให้กีฬามีส่วนช่วยเสริมสร้างความมั่นคง
ของชาติทั้งในช่วงเวลาตั้งแต่ก่อนที่มีแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 และช่วงเวลาตั้งแต่ที่มี
แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความมั่นคงด้านอธิปไตยของ
ประเทศเป็นหลัก และในช่วงเวลาตั้งแต่ที่มีแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา ได้มี
ความประสงค์ให้กีฬาช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านสังคมเป็นหลักด้วยอีกด้านหนึ่งด้วย

สาขาวิชา.....รัฐศาสตร์.....ลายมือชื่อนิติ.....
ปีการศึกษา.....2547.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

4381910824 : MAJOR POLITICAL SCIENCE

KEY WORD : PUBLIC POLICY

EKKAWIT MANEETHORN : SPORTS POLICY FORMULATION IN THAILAND BETWEEN B.E. 2520-2546.DISSERTATION ADVISOR : ASSIST.PROF.PISANU SANGIAMPONG, Ph.D ., 360 pp. ISBN 974-17-6430-8.

The purposes of this research were : 1) to study theories regarding sports public policy formulation; 2) to study the context, the process, and policy makers of sports public policy in Thailand; and 3) to study the relation between sports public policy formulation in Thailand and maintaining of national security. The hypotheses of this research were the following: 1) Sports public policy formulation in Thailand before the beginning of the First National Sports Development Plan was in accordance with Elite Model of public policy; and ever since the First Plan, it has been in accordance with Incremental and Group Models. 2) Sports Public Policy in Thailand is partially for the purpose of national security upholding. In particular, before the First National Sports Development Plan, the policy was mainly for the sovereignty dimension of national security, while after the First Plan, it has been mainly for the social dimension of national security.

The study found that the sports public policy formulation has been in accordance with the Elite and Incremental Models both before and after the First National Sports Development Plan. However, although elites have played important roles in both time periods, various groups in the form of non-state elites have also had increasing roles. Also, with respect to the second hypothesis, the Thai sports policy formulation has helped maintain and further national security within the sovereignty dimension in both before and after the First National Sports Development Plan. But its importance in the social dimension of national security has increased tremendously after the First Plan.

Field of study.....Political Science.....Student's signature.....
Academic year.....2004.....Adviser's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อันดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยโชค จุลศิริวงศ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ธนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สวาสดีญาติ รองศาสตราจารย์พิพัฒน์ ไทอารี อาจารย์ ดร.แก้วคำ ไกรสรพงษ์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ เสงี่ยมพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทั้งร่างกายแรงใจ แก่ผู้วิจัยอย่างเต็มที่ตลอดระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย ซึ่งทางผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์ ผู้บังคับบัญชา ที่ได้ให้คำชี้แนะให้กำลังใจเสมอมา และขอขอบคุณคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ของคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกท่าน ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม แต่มีอาจกล่าวชื่อถึงทั้งหมดในที่นี้ รวมทั้งขอขอบคุณมหาวิทยาลัยบูรพาที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนในการศึกษาระดับปริญญาเอกของผู้วิจัยอย่างเต็มที่

และที่สำคัญจะมีอาจที่จะละเลยการกล่าวถึงไปได้คือครอบครัวของผู้วิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณพ่อชูเกียรติ และคุณแม่ประนอม มณีธร ที่ให้การสนับสนุนและปรารถนาดีต่อลูกตลอดมาในทุกๆเรื่อง รวมทั้งเป็นแรงใจและอยู่เคียงคู่กับผู้วิจัยตลอดมาจนได้พบกับความสำเร็จพร้อมทั้ง นายเอกวุฒิ มณีธร น้องชายของผู้วิจัย ก็ได้ทำหน้าที่นี้ตามโอกาสตลอดมาเช่นกัน และท้ายที่สุดผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์สโรชา แพร์ภาษา ที่ช่วยเหลือในด้านต่างๆ จนกระทั่งงานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังเป็นกำลังใจที่ดีให้กับผู้วิจัยตลอดมาอีกด้วย

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

1	บทนำ.....	1
	1.1 ความสำคัญของปัญหา.....	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
	1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	6
	1.4 การดำเนินการวิจัย.....	7
	1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
	1.6 แหล่งข้อมูล.....	7
	1.7 ที่มาของข้อมูล.....	8
	1.8 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	9
	1.9 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	9
	1.10 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	9
	1.11 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
	1.12 คำนิยามสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัย.....	10
2	ทฤษฎี แนวคิด และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	11
	2.1 แนวคิดเรื่องนโยบายสาธารณะ.....	11
	2.1.1 องค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ.....	12
	2.1.2 ความสำคัญของนโยบายสาธารณะ.....	13
	2.1.3 ขั้นตอนของนโยบายสาธารณะ.....	15
	2.1.4 การกำหนดนโยบายสาธารณะ.....	18
	2.1.5 ตัวแบบเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ.....	20
	2.1.5.1 ตัวแบบค่อยเป็นค่อยไป.....	21
	2.1.5.2 ตัวแบบชนชั้นนำ.....	21

สารบัญ

บทที่		หน้า
	2.1.5.3 ตัวแบบกลุ่ม.....	24
	2.6.1 แนวคิดเกี่ยวกับภาคีรัฐ-สังคมหรือสหการ.....	24
	2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ.....	30
	2.2.1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมั่นคงของชาติ.....	33
	2.3 แนวคิดเรื่องการกีฬา.....	35
	2.3.1 อุดมการณ์ของกีฬา.....	37
	2.3.2 ประเภทของกีฬา.....	38
	2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย.....	39
	2.5 กรอบความคิดในการวิจัย.....	53
3	พัฒนาการของนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย.....	55
	3.1 นโยบายด้านการกีฬาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา.....	55
	3.2 นโยบายด้านการกีฬาที่อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	59
	3.3 แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ.....	60
	3.4 นโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในรูปแบบอื่น ๆ.....	67
4	ภาพรวมของการกีฬาในประเทศไทย.....	78
	4.1 สภาพของการกีฬาในประเทศไทยโดยทั่วไป.....	82
	4.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจด้านการกีฬา.....	83
	4.3 การดำเนินภารกิจด้านการกีฬาของชาติ.....	86
	4.4 งบประมาณด้านการกีฬา.....	88
5	การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย พ.ศ. 2520 – 2546	95
	5.1 นโยบายสาธารณะด้านการกีฬาของรัฐ.....	95
	5.2 ผู้กำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย.....	99
	5.2.1 การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย ช่วงเวลาก่อนที่มีแผนพัฒนาพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1....	103
	5.2.2 การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทย ช่วงเวลาตั้งแต่ที่มีแผนพัฒนาพัฒนาการกีฬาแห่งชาติฉบับที่ 1 เป็นต้นมา.....	110
	5.3 กีฬากับความมั่นคงของชาติ.....	134
	5.3.1 กีฬากับความมั่นคงของชาติช่วงเวลาก่อนที่มีแผนพัฒนาการ กีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 1.....	140

บทที่	สารบัญ	หน้า
	5.3.2 กึพำกั้บควำมม้ันคงขงชำติช้่วงเวลำตั้งแต่ทึ่มีแผนพัฒนำการ กึพำแห่งชำติฉบับที่ 1 เป็นด้ันมำ.....	142
6	สรุปล อภิปรำยผล และข้อเสนอแนะ.....	156
	สรุปลผลกรำการศึกษาวิจัย.....	156
	อภิปรำยผล.....	160
	ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย.....	163
	ข้อเสนอแนะในกรำวิจัยครั้งต่อไป.....	165
	รำยกรำอ้ำงอิง.....	166
	ภำคผนวก.....	177
	ประวัติผู้เขียนวิทยำนินพณ์.....	360

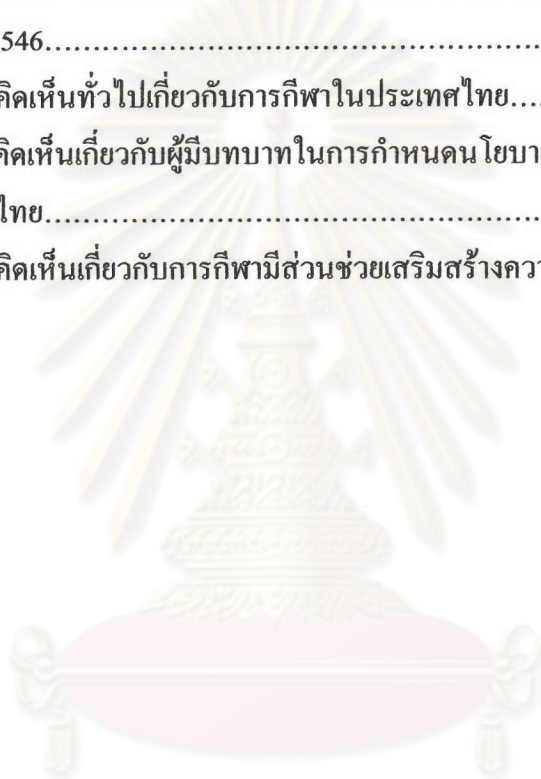

 ศูนย์วิทยพัทรพยำกร
 จุพำลงกรณ์มทำวิทยำลัย

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงนโยบายสาธารณะด้านการกีฬาในประเทศไทยรูปแบบต่างๆ	75
ตารางที่ 2	แสดงการเปรียบเทียบงบประมาณของการกีฬาแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520-2546.....	89
ตารางที่ 3	แสดงความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับการกีฬาในประเทศไทย.....	98
ตารางที่ 4	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านกีฬา ในประเทศไทย.....	123
ตารางที่ 5	แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการกีฬามีส่วนช่วยเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ.....	151

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	ระบบนโยบายสาธารณะ.....	14
ภาพที่ 2	ขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการนโยบายสาธารณะ	17
ภาพที่ 3	ตัวแบบการกำหนดนโยบายอย่างค่อยเป็นค่อยไป	21
ภาพที่ 4	ตัวแบบการกำหนดนโยบายโดยชนชั้นนำ.....	22
ภาพที่ 5	ตัวแบบการกำหนดนโยบายโดยกลุ่ม.....	24

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย